

საქართველო - ღვინის აკვანი

ბონდო კალანდაძე

საქართველოს დამსახურებული მეღვინე

„საქართველო ღვინის აკვანი,“ ამ სლოგანით საქართველო 2017 წლის ივლისის თვიდან პირველი მასშინძელი ქვეყანა გახლავთ ბორდოს ახლად გახსნილ ღვინის ცივილიზაციის სახლში, სადაც ნოემბრის თვის ბოლომდე მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩასული სტუმარი და ფრანგი მოქალაქე სპეციალურად გამოყოფილ საგამოფენო სივრცეში იხილავს იმ უტყუარ მასალას, რომელიც ადასტურებს, რომ 8000 წლის წინათ ჩ.წ. საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებმა ადამიანმა, რომელიც იქ მუდმივად დასახლდა, ტყიდან მრავალ სხვა სასარგებლო მცენარეთა შორის ვაზიც გამოიტანა, სამოსახლო ადგილას გააშენა და მის მოვლა-გამოყენებას შეუდგა. მოშინაურებული მცენარეებიდან ყველაზე დიდი პატივი ხორბალსა და ვაზს ხვდა წილად. პური, ხომ არსებობის წყარო იყო, ყურძენი- ღვინო, საღმრთო სასმელი, ხოლო პურ-ღვინო -ადამიანის არსებობის სიმბოლო.

. ბორდოს გამოფენიდან არ იწყება საქართველოს ვაზისა და ღვინის ისტორიულ სამშობლოდ აღიარება, გავიხსენოთ 1999 წელი, ახალი საუკუნის-მილენიუმის შემობრძანება ჩვენს პლანეტაზე და ცნობილი მწერლის და ღვინის ექსპერტის ჰიუ ჯონსონის წიგნის „ღვინის ისტორიის“ მიხედვით ლონდონის ერთ-ერთ ძველ უბანში ღვინის ქალაქის „ვინოპოლისის“ გახსნა. ამ ღვინის ქალაქში №1 პავილიონი საქართველოს ჰქონდა დათმობილი და მას „საქართველო ღვინის აკვანი“ ეწოდებოდა. სწორედ ამ პავილიონიდან იწყებოდა მსოფლიოს ღვინის ისტორია და მსოფლიომ ირწმუნა, რომ ღვინის სამშობლო საქართველოა.

არსებობს ამის უტყუარი მასალები, არტეფაქტები, ნივთები - წიპწები, სამარხებში ნაპოვნი სასმისები, ღვინის შესანახი ჭურჭელი, ვენახის სასხლავი ინსტრუმენტები, სამცნობი ვაზის სამაგრები, ოქროს და ვერცხლის თასები და მრავალი სხვა, რომელიც მრავლად არის წარმოდგენილი საგამოფენო სივრცეში.

დიდია დამსახურება იმ სამონასტრო კომპლექსებისა, სადაც ქართველი მომლოცველები უხსოვარი დროიდან აგემოვნებდნენ საეკლესიო ღვინოს, ყველა ეკლესიას თავისი მრევლისათვის ჰქონდა საკუთარი ღვინო ზიარებისა და ტრაპეზისათვის.

იყალთოს, გელათის, ალავერდის აკადემიები, სადაც მევენახეობა-მეღვინეობა ისწავლებოდა, უფლისციხე, ვარძია, ნეკრესი, ძალისი, შავნაბადა და სხვა ცნობილი ტაძრები აღდგენილია, მოქმედებაშია. ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია ყოველთვის იყო ძირითადი ადგილი, სადაც მევენახეობა-მეღვინეობა მოწინავე პოზიციაზე იდგა.

ოდითგანვე საქართველოში ვაზისა და ღვინის მიმართ რიტუალური მოკრძალება ჰქონდათ, არც ის უნდა იყოს შემთხვევითი, რომ უამრავი ქართული გვარის ფუძე ღვინის კულტურას უკავშირდება. აი თუნდაც:

- ღვინიაშვილი, ღვინეფაძე, ღვინჯილია, ღვინერია, ღვინაძე, მეღვინეთუხუცესი, რთველიაშვილი, კასრაძე, მეყანწიშვილი, თათარაშვილი, მარანელი, ჭურაძე, მემდარიაშვილი, არაყიშვილი, ჭაჭიაშვილი, ჭაჭია, ჭაჭუა, ჭაჭუკაშვილი, ჭაჭაშვილი, ჭაჭნიშვილი, ჭაჭიური.

საქართველოს გასაბჭოებამდე ოქტომბრის თვეს ღვინობის თვეს უწოდებდნენ.

მეფის კარზე საპატიო თანამდებობად ითვლებოდა მეღვინეთუხუცესი, მერიქიფე, ჭაშნაგარი, მებოთლე, მეჭურჭლეთუხუცესი, ტოლუმბაში.

ქართველი მეურნის მუყაითობის შედეგია, რომ საქართველოში 525 ვაზის ადგილობრივი ენდემური ვაზის ჯიშია გამოყვანილი და დღეისთვის თითქმის ყველა მათგანი ნაპოვნია, აღდგენილია და დღესაც ხარობს თბილისთან ახლოს სოფელ ჯიდაურაში საკოლექციო ნაკვეთებში.

არ შეიძლება მადლობით არ მოვიხსენიოთ ის სახელოვანი მევენახეები, რომელთა გარჯითა და შრომით აღდგენილი და შენარჩუნებული იქნა ეს ჯიშები--სოლომონ ჩოლოყაშვილი, ერმილე ნაკაშიძე, ილია წინამძღვრიშვილი, იოსებ გუნცაძე, ვალერიან ქანთარია, მაქსიმე და რეზო რამიშვილები, თეოფანე კვარაცხელია, ნოდარ ჩხარტიშვილი, ლევან უჯმაჯურიძე, ალექსანდრე თუმშალიშვილი, დიმიტრი ტაბიძე, დავით მალრაძე.

1800 წლიდან საქართველოს ყველა რეგიონში მოღვაწეობდნენ უცხოელი მეღვინე-მევენახეები, გერმანელი კოლონიზატორები ბოლნისში და ასურეთში, ივანე ლენცი მარკ პოპიჩი, მერლ-ანტუან მასანო-კახეთში, ჟანო და დიკენსონი - ქართლში, ვიქტორ ტიებო, პრინცი ოლდენბურგსკი-იმერეთში, აშილ მიურატი-სამეგრელოში, იაკობ მარი - გურიაში, რომლებიც წლების განმავლობაში ცდილობდნენ ცნობილი უცხო ვაზის ჯიშების-ალიგოტე, შარდონე, რისლინგი, კაბერნე, მერლო და სხვათა გაშენებას და ღვინის დაყენებას, მაგრამ მათი ცდა უშედეგო იყო, რადგან ვერც ერთმა მათგანმა სასურველი შედეგი ვერ გამოიღო. ქართულ ძირძველ მიწაზე, ქართული მზისა და წყლის გავლენით უცხოურმა ჯიშებმა ისეთ შედეგს ვერ მიაღწიეს, როგორსაც დალოცვილი რქაწითელი, მწვანე, ციცქა, ცოლიკოური, საფერავი, ჯანი და ჩხავერი აღწევს.

რამდენად საამაყოა, თუ როგორი მწიგნობარი და განსწავლული იყო საქართველოს მეფე ვახტანგ VI, რომელმაც როგორც მთარგმნელმა დ პოეტმა შეისწავლა ქიმიკა და გამოსცა პირველი წიგნი ქიმიკაში ქართულ ენაზე, სადაც ქართველი მკითხველი პირველად ხვდება ცნობას ქართული ოტკების, ნაყენების, ელექსირების, მიქსტურების რეცეპტურების შესახებ, რომლებიც გამოიყენებოდა როგორც სამკურნალოდ, ასევე დასალევად, და არ დაგავიწყდეთ, რომ ეს ხდება 1710-1712 წლებში.

1876 წელს საქართველოში გამოიცა ლევან ჯორჯაძის პირველი სახელმძღვანელო მევენახეობა-მეღვინეობის შესახებ, ხოლო 1893 წელს გამოიცა სახელმძღვანელო ქართულ ენაზე „ღვინის დაყენება“ ცნობილი ქართველი ქიმიკოსის, ოდესის უნივერსიტეტის რექტორის 1906-1908 წლებში, ვასილ პეტრიაშვილის ავტორობით. ვასილ პეტრიაშვილი იყო იმ დროს რექტორი ოდესაში, როცა საქართველოში უმაღლესი სასწავლებელი არ არსებობდა.

საქართველოში ღვინისადმი პატივისცემა და სიყვარული ქართველმა მეღვინემ გამოხატა იმით, რომ XX საუკუნის ბოლოს საქართველოში 20-ზე მეტი ენოთეკა იყო, სადაც 700-ზე მეტი დასახელების 300 000 ათასი ნიმუში იყო თავმოყრილი და შენახული თბილისის, წინანდლის, გურჯაანის, ოკამის, საქარის, საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის ინსტიტუტში, კონიაკის ქარხანაში ნებისმიერ მსურველს შეეძლო მათი დათვალიერება.

წარმატებების მთავარი მომქმედი პირები კი ის ქართველი მეღვინეები არიან, რომლებიც ყოველთვის იყვნენ საქართველოში და მადლობა მათ---ზაქარია ჯორჯაძე, ივანე

მუხრან-ბატონი, ალექსანდრე და სულხან ჭავჭავაძეები, ძმები სესიაშვილები, დავით სარაჯიშვილი, გიორგი ბოლქვაძე, ფილიპე ჭელიძე, გიორგი შერვაშიძე, ვახტანგ ციციშვილი-ეს არის არასრული სია იმ ღირსეულ ქართველ მეღვინეთა, რომელთა უშუალო მონაწილეობით მოხდა ქართული მშრალი და ცქრიალა ღვინოების, ბრენდის, არყის, ლიქიორის, ჭაჭის ცნობადობის გაზრდა საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ. მომავალმა თაობამ გააგრძელა მათი დაწყებული საქმე, რომელიც დღემდე წარმატებით გრძელდება.

საქართველოს ვაზისა და ვენახისადმი, ქართველი მევენახე-მეღვინისადმი პატივისცემის ნათელი დადასტურებაა მსოფლიოს მევენახეობა-მეღვინეობის საერთაშორისო ორგანიზაციის OIV-ს მიერ საქართველოში ორჯერ 1962 და 2010 წლებში მსოფლიო კონგრესების ჩატარება.

იუნესკომ ქვევრი შეიტანა მსოფლიოს არამატერიალურ ფასეულობათა სიაში.

2011 წელს ქართული ალკოჰოლური სასმელი „ჭაჭა“-ს დასახელება დაცულია როგორც ქართული გეოგრაფიული დასახელება და მას ევროგაერთიანების ვერც ერთ ქვეყანაში ვერ დაამზადებენ.

ყოველ ორ წელიწადში ერთხელ საქართველოში იმართება „ქვევრის“ საერთაშორისო სიმპოზიუმი, რომელიც მეუფე დავითის პატრონობით ტარდება იყალთოს ქვევრის აკადემიაში.

დაწესებულია მეღვინის დღე, იმართება ღვინის ფესტივალები და კონკურსები.

ქართველ მეღვინეთა დამსახურებაა, რომ დღეს მსოფლიოს 50-ზე მეტ ქვეყანაში იგზავნება წლიურად 90 მილიონზე მეტი ბოთლი მშრალი და ცქრიალა ღვინო, ბრენდი, ჭაჭა.

საქართველოში ჩამოსული უამრავი ტურისტი, სპეციალისტი, სომელიე ქართული ბუნების, ეკლესიების, მთების, ტბების მონახულების შემდგომ სიამოვნებით აგემოვნებს სუფრაზე ქართულ კერძებს, ღვინოს, ბრენდის, ჭაჭას და საუკეთესო თან მიაქვს ნაცნობ მეგობრებისათვის, როგორც საუკეთესო სუვენირი საქართველოდან.

XX საუკუნის ბოლოს საქართველოში ექვს უმაღლეს სასწავლებელსა და 14 სამეცნიერო დაწესებულებაში ისწავლებოდა მევენახეობა-მეღვინეობის სრული კურსი და მიმდინარეობდა სამეცნიერო კვლევითი სამუშაოები, სადაც ათასობით ადამიანი იყო დაკავებული და მათ მუშაობას უწევდა კოორდინირებას საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია და ის მეცნიერ-აკადემიკოსები, რომლებიც დღემდე წარმატებით აგრძელებენ ტრადიციებს, რომლის ნათელი მაგალითია ჩვენი დღევანდელ საერთაშორისო კონფერენციაზე ყოფნა, მაღლობა თქვენ ბატონო გურამ, და თქვენს კოლეგებს ასეთი საინტერესო ღონისძიების წარმატებით ჩატარებისათვის.

Georgia – Cradle of Wine- making

Bondo Kalandadze

Honorable Wine-maker of Georgia

Summary

Georgia – a cradle of wine-making is the slogan which presented Georgia in Bordeaux, France in the Wine Civilization House which has been visited by hundreds of guests who got acquainted with the presented materials testifying that 8 000 years ago, people living on the territory of Georgia brought from the forests vine species and started to grow it in their dwelling places. Though, identification of Georgia as a motherland of vine and wine-making did not occur for the first time at the exhibition in Bordeaux. As we read in the book “Wine History” by H. Jonson, a writer and a wine-expert, an exhibition dedicated to wine-making was held in

one of the old parts of London; Georgia presented its wines in number 1 pavilion and the slogan was: *Georgia – a cradle of wine-making*. This pavilion was starting the history of wine-making in the world, and it was evident that Georgia was the homeland of vine and wine-making.

Nowadays, there are 525 endemic species of vines cultivated in Georgia; all of them are found and identified, and are now presented in the experimental plot in Jighaura, near Tbilisi.

This year, Georgian “*Qvevri*”, a ceramic vessel dug in the earth for keeping wine, has been included into the list of Non-Material Culture, and the name of alcoholic drink “Chacha” is identified as Georgian Geographical name. Once in two years in *Ikalto Academy of Qvevri*, Kakheti region, an international symposium dedicated to Georgian *Qvevri* is held. Also, Georgia celebrates “*Wine-maker’s Day*” and organizes wine festivals and contests.

Georgian wine-makers achievements in popularization of Georgian wine should be dully appreciated – today our country exports more than 90 million bottles of dry and sparkling wines in more than fifty countries.